

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра новітньої історії України

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історична урбаністика

для студентів

галузь знань **03 Гуманітарні науки**
спеціальність **032 Історія та археологія**
освітній рівень **другий (магістерський)**
освітня програма **Історія України**
вид дисципліни **обов'язкова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: Даниленко Олександр Вікторович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри новітньої історії України

Пролонговано: на 2022/2023 н.р. (підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Даниленко Олександр Вікторович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри новітньої історії України

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри новітньої історії України

 (Андрій ПИЖИК)

Протокол №11 від «29» 06 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від «26» 08 2021 року № 7

Голова науково-методичної комісії (Наталія ТЕРЕС)

1. Мета дисципліни – забезпечити отримання студентами сучасних знань з різних сфер, що стосуються історії міських поселень, сформуванню основи для системного сприйняття особливостей функціонування міст від давнини до сучасності, а також пов'язаних з цим суспільно-політичних і соціально-економічних процесів в Україні та інших країнах на різних історичних етапах.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* основні чинники появи перших міських поселень в давнину.
2. *Вміти* аналізувати хід історичних процесів у взаємозалежності з міською історією.
3. *Володіти елементарними навичками* джерельної критики, історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків подій світової історії (в контексті історичного містознавства).

3. Анотація навчальної дисципліни: Навчальна дисципліна знайомить здобувачів освіти з термінологічно-понятійним апаратом, джерелами та літературою з міської історії від найдавніших часів до сьогодення. Студенти розглянуть та аналізуватимуть процеси появи та становлення перших міських осередків, опанують особливості економічного та політичного розвитку різних міських спільнот, прослідкують процеси творення систем управління міським життям, з'ясують значення міських осередків для загальноісторичного процесу в різних регіонах, ознайомляться з роллю особистості в контексті міської історії. Дисципліна спрямована на усвідомлення студентами важливості вивчення різноманітних урбаністичних процесів для отримання власних уявлень про сучасне міське середовище, способи розв'язання проблем як невеликих міських поселень, так і масштабних агломерацій. Студенти переконуються, що кожне місто – унікальний та самобутній витвір людства.

4. Завдання (навчальні цілі): формування цілісної системи знань про історію міст від найдавніших часів до початку XXI ст. У результаті вивчення курсу студенти мають *засвоїти* елементи науково-дослідної роботи, *знати* перебіг процесів соціального, політичного та економічного характеру в контексті історичного містознавства в різні історичні періоди, *вміти* аналізувати джерельну та історіографічну інформацію, політичну, соціально-економічну та культурну історію різних епох, виокремлювати дискусійні й невирішені проблеми, оперувати термінологією, що має відношення до історичної урбаністики, передбачати перспективи міст у майбутньому, прогнозувати можливі міські проблеми.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумко- вій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	<i>Знати</i> термінологічно-понятійний реєстр, його зміст, джерела та літературу до курсу, періодизацію; особливості появи та розвитку міських поселень від найдавніших часів до початку XXI ст.	лекція, робота <i>самостійна</i>	контрольна робота ЗМІ (есе), набрання не менше 60% балів	10%
1.2	<i>Знати</i> перебіг суспільно-політичного та соціально-економічного життя в міських центрах різних регіонів від найдавніших часів до початку XXI ст.	лекція, робота, завдання <i>самостійна</i> <i>індивідуальне</i>	презентація, контрольна робота ЗМІ (есе), набрання не менше 60% балів	10%
1.3	<i>Знати</i> закономірності, особливості і специфічні риси формування та функціонування провідних міст окремих регіонів у різні епохи на підставі аналізу	лекція, робота <i>самостійна</i>	усне опитування, контрольна робота ЗМІ (есе), набрання не	20%

	джерел, міського соціуму		менше 60% балів	
2.1.	Вміти визначати й оцінювати причини і наслідки піднесення чи занепаду окремих міських осередків на різних етапах історії	лекція, самостійна робота, індивідуальне завдання	презентація, контрольна робота ЗМ2 (есе), набрання не менше 60% балів	15%
2.2	Вміти пояснити роль особистості в історії міст світу, визначати її вплив на перебіг подій від найдавніших часів до початку ХХІ ст.	лекція, робота	контрольна робота ЗМ2 (есе), залік, набрання не менше 60% балів	10%
2.3	Вміти застосовувати міждисциплінарні методи при вивченні міської історії	лекція, самостійна робота, індивідуальне завдання	презентація, набрання не менше 60% балів	20%
2.4	Вміти розкрити власні уявлення про «ідеальне місто» та способи його конструювання	лекція, самостійна робота	залік, набрання не менше 60% балів	15%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання	Результати навчання дисципліни (код)						
	1.1	1.2	1.3.	2.1.	2.2.	2.3	2.4.
ПРН 1. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень	+	+	+			+	
ПРН 3. Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проекти з урахуванням сучасних методологічних підходів	+				+	+	+
ПРН 6. Здійснювати експертизу пам'яток історії, археології та культури з метою їх охорони та можливого подальшого використання		+	+	+	+		
ПРН 9. Здійснювати викладацьку діяльність у закладах вищої освіти на основі сучасних освітніх технологій, а також принципів і практик європейських країн		+	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1. Форми оцінювання студентів:

Семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1 (есе): РН 1.1, РН. 1.2, РН 1.3 – 20 балів / 12 балів*.
2. Усне опитування з тем ЗМ1 (усне опитування): РН 1.3 – 10 балів / 6 балів.
3. Контрольна робота з тем ЗМ2 (есе): РН 2.1, РН 2.2 – 20 балів / 12 балів.
4. Індивідуальне завдання (презентація): РН 1.2, 2.1, 2.3 – 20 балів / 12 балів.
5. Підсумкова контрольна робота (залік): 30 балів / 18 балів.

* максимальний бал / пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

Підсумкове оцінювання: залік.

- максимальна кількість балів, які можуть бути отримані студентом – 30 балів за 100-бальною шкалою;

- форма проведення – письмові завдання у вигляді двох теоретичних питань;

- мінімальний пороговий рівень оцінки, за якої залік вважається складеним – для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни оцінка за залік не може бути меншою 18 балів (рекомендований мінімум).

Студент не допускається до заліку, якщо під час семестру набрав менше, ніж 42 бали (рекомендований мінімум).

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані за модульні контрольні роботи (есе); бали, отримані під час опитування з тем ЗМ1 (усне опитування); бали, отримані за виконання індивідуальних завдань (презентація).

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулів. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять вступ і теми 1-3, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 4-7.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою.

Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Підсумковий контроль / Залік
Історична урбаністика в системі соціогуманітарних знань		Еволюція вітчизняної містобудівної традиції		
30 залікових балів (максимум)		40 залікових балів (максимум)		30 балів (максимум)
Контрольна робота (есе)	Усне опитування	Контрольна робота (есе)	Письмова робота (презентація)	
20 (максимум)	10 (максимум)	20 (максимум)	20 (максимум)	
12 (мінімум)	6 (мінімум)	12 (мінімум)	12 (мінімум)	18 (мінімум)

Семестрова робота та модульний контроль.

Самостійна робота

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання як окремих тем, так і деяких розділів тем програми курсу. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у формі усного опитування та оцінювання есе і презентації.

Критерії оцінювання усного опитування:

1. відповідь точна, чітка, послідовна, з висновками 10 балів;
2. відповідь змістовна, але є неточності 9-8 балів;
3. відповідь фрагментарна, потребує доповнення і корекції 7-6 балів.

Критерії оцінювання контрольної роботи у вигляді есе:

1. глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція	20 балів;
2. обґрунтоване розкриття проблеми	19-18 балів;
3. тема розкрита не повністю, обмежена джерельна база та обґрунтування	17-16 балів;
4. робота переважно компілятивного рівня	15-14 балів;
5. розкритий лише один окремий аспект теми	13-12 балів.

Критерії оцінювання письмової роботи у вигляді презентації:

1. презентація має чітку структуру, всі необхідні елементи, правильне оформлення, відображена власна позиція студента	20 балів;
2. в презентації є деякі неточності або дрібні помилки	19-18 балів;
3. в презентації відсутні окремі елементи чи порушена послідовність викладу матеріалу	17-16 балів;
4. в презентації відсутній висновок або не відображена власна позиція студента	15-14 балів;
5. презентація виконана недбало / не дотримано вимог / частина аспектів теми не відображена	13-12 балів.

Підсумковий контроль знань студентів у вигляді заліку

Бали, отримані студентом за письмову роботу у вигляді презентації – додаються до балів, набраних студентом за результатами семестрового оцінювання (контрольні роботи, усне опитування).

Умовою допуску до заліку є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше, ніж 42 бали (*критично-розрахунковий мінімум*). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт та виконання письмової роботи (презентації), передбачених робочою програмою навчальної дисципліни. **Рекомендований мінімум** для допуску до заліку – **42 бали**.

При простому розрахунку отримаємо:

	Семестрова кількість балів	Залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	42	18	60
Максимум	70	30	100

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються відповідно до нормативних документів Університету.

Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання для успішних студентів. Студент, який набрав суму балів **не менше** встановленого мінімуму залікових балів (60) має право, за погодженням з викладачем, не складати залік. У випадку, коли студент має бажання збільшити кількість балів (але не більше, ніж до 100) він складає залік.

Форма проведення заліку – письмові завдання у вигляді двох теоретичних питань.

Критерії оцінювання письмової залікової роботи:

1. глибоке розкриття питань, відображена власна позиція	30-29 балів;
2. обґрунтоване розкриття питань, є неточності	28-26 балів;
3. питання розкриті не повністю, не досить чіткі висновки	25-23 балів;
4. коротко розкрито лише окремі аспекти поставлених питань	22-21 бали;
5. відповіді фрагментарно стосуються поставлених питань	20-18 балів.

7.3. Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять.

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин	
		лекції	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Історична урбаністика в системі соціогуманітарних знань			
1	Вступ. Терміни, поняття, періодизація. Тема 1. Історіографія та методологія історичної урбаністики.	4	8
2	Тема 2. Теорія містознавства: відправні орієнтири	4	10
3	<i>Усне опитування</i>	1	-
4	Тема 3. Місто як соціум і дослідницький об'єкт	3	10
5	<i>Контрольна робота з тем ЗМ1</i>	2	-
Змістовий модуль 2. Еволюція вітчизняної містобудівної традиції			
5	Тема 4. Античні та середньовічні міста України	4	8
6	Тема 5. Трансформації міських поселень XVII – XIX ст.	4	12
7	Тема 6. Радянський різновид модернізації	4	6
8	Тема 7. Міста в незалежній Україні	2	6
9	<i>Контрольна робота з тем ЗМ2</i>	2	-
	ВСЬОГО	30	60

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Лекцій – **30 год.**;

Самостійна робота – **60 год.**

9. Джерела та література:

Основні:

1. Верменич Я. Історична урбаністика в Україні: теорія містознавства і методика літочислення – К., 2011.
2. Гел Й. Міста для людей. – К., 2018.
3. Глибовець В. Рекреаційно-туристичні ресурси столиць Європи: монографія. – К., 2014.
4. Денисенко О.О. Процеси метрополізації: світогосподарський аспект. – К., 2012.
5. Изменения городского пространства в Украине. – К., 2013.
6. Івченко А. Міста України. – К., 1999.
7. Місто й оновлення. Урбаністичні студії. – К., 2013.
8. Місто: історія, культура, суспільство. Е-журнал урбаністичних студій. – К., 2016.
9. Препотенська М.П. Ното urbanus: феномен людини мегаполісу. – Дніпропетровськ, 2014.
10. Салій І.М. Урбанізація в Україні: соціальні та управлінські аспекти. – К., 2005.

Додаткові:

1. Брендинг міст: досвід країн Вишеградської групи для України. – К., 2011.
2. Верменич Я. Проблеми дефініції і генезису міста у науковій спадщині М. Вебера // Історико-географічні дослідження в Україні: Зб. наук. пр. – 2009. – Вип. 11. – С. 7-18.
3. Історія міст і сіл Української РСР. – К., 1969.
4. Київ як екологічна система: природа-людина-виробництво-екологія. – К., 2001.
5. Коваленко П.С. Развитие городов. – К., 1980.
6. Компан О.С. Міста України в 2 половині XVII ст. – К., 1963.
7. Нестеренко А.А. Закономерности социально-экономического развития города и деревни. – К., 1975.
8. Пітюренко Ю.І. Розвиток міст і міське населення в Українській РСР. – К., 1972.
9. Пляшко Л.А. Подорож до міста XVIII ст. – К., 1980.

10. Подаляк Н. Г. Могутня Ганза. Комерційний простір, міське життя і дипломатія XII–XVII століть. – К., 2009. – 360 с.
11. Покляцький С.А. Умови життя населення великих міст України: Суспільно-географічне дослідження. – К., 2016.
12. Міста в незалежній Україні / Н.Д. Панкратова, Г.І. Гайко, І.О. Савченко. – К., 2020.
13. Седак А.И. Планировка и застройка исторических городов. – К., 1981.
14. Семенов В.Т. Формирование устойчивого рынка мегаполисов. Урбанистические аспекты. – Х., 2009.
15. Тимофеенко В.И. Формирование градостроительной культуры на Украине: К своду памятников истории и культуры народов СССР. – К., 1986.
16. Толочко П.П. Древнерусский феодальный город. – К., 1989.
17. Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін. – К., 2017.
18. Функции городов и их влияние на пространство. – К., 2015.

Додаткові ресурси:

1. <http://ri-urbanhistory.org.ua/>
2. <https://mistosite.org.ua/>
3. <https://hmarochos.kiev.ua>
4. <https://www.prostranstvo.media/>